

Algemene inleiding

Een belangrijk onderdeel van de op het Mechels stadsarchief bewaarde documenten bestaat uit ambachtsarchieven. Van deze fondsen werden in de inventaris, dl. VIII van V. HERMANS alleen de registers opgenomen, wat meestal slechts een zeer klein deel van het totaal uitmaakt. De rest bestaat honderden losse stukken meestal uit processen voortkomend. Dit zijn nu juist de meest interessante documenten omdat men via deze processen inzicht krijgt in het *echte* leven van het ambacht, in de werkelijke belangen van zijn leden, in hun problemen, etc.

In de loop der tijden echter werden vele stukken uit de bewuste procesbundels gehaald. In vele gevallen was het mogelijk die bundels te reconstrueren, in de meeste gevallen echter was dit onmogelijk en moesten zij als losse stukken geïnventariseerd worden wat evenwel helemaal geen afbreuk doet aan hun belang of waarde.

Door de documenten zelf werd een voor de hand liggende classificatie opgedrongen volgens een logisch schema.

Toelichting bij enkele rubrieken

Het is hier niet de plaats om uitgebreide commentaren te leveren op de geïnventariseerde stukken. Dit bij de vorsers te wekken is immers juist de bedoeling van de inventaris. Nochtans vergen enkele rubrieken van de indeling wel enige uitleg ten einde de met deze brouwers- en ambachtsproblematiek nog niet vertrouwde lezer bij de eerste benadering van het bronnenmateriaal te helpen bij het verkrijgen van een totaalbeeld.

Een eerste punt dat men steeds voor ogen dient te houden is dat de monopoliepositie van de brouwers in hun bedrijfstak vroeger helemaal niet zo evident was als ons, mensen van de 20ste eeuw, wel toeschijnt.

Dit was het gevolg van het blijkbaar zeer oude gebruik van de bevolking zelf haar bier te brouwen, zodanig dat er aanvankelijk geen dringende behoefte bestond aan beroepsbrouwers. Het is echter evident dat naarmate de welstand en ook de gestelde eisen stegen, specialisatie noodzakelijk werd en dit vergde op zijn beurt weer allerlei investeringen in apparatuur, lokalen, enz.

Dit belette echter vele burgers niet nog steeds zelf te brouwen, wat dan weer zijn weerslag had op de door de specialisatie juist kwetsbaar geworden positie van beroepsbrouwers, die dan ook op allerlei wijzen deze positie, en uiteindelijk dus hun monopolie, trachtten veilig te stellen. Dit was de eigenlijke problematiek die schuilde achter allerlei complexe processenreeksen betreffende de *maalkerf* (II), de *grute* (III), de *sluïting* van het ambacht (V) of de stadsbrouwerijen (XIV) en kloosterbrouwerijen (XV).

Een tweede reeks van problemen hangt samen met het feit dat het bier één der hoofdbestanddelen van de volksvoeding was en als zodanig, in een financieel systeem dat hoofdzakelijk op indirecte belastingen berustte, bij uitstek in aanmerking kwam voor accijnzen. Dit vinden wij terug in de talloze processen, rekestes en octrooien aangaande de diverse accijnzen op het bier te Mechelen en elders. (zie IV, XI 2A en B, XIII en XV).

Verder konden de brouwers hun bedrijf niet volledig alleen runnen en moesten zij voortdurend beroep doen op de medewerking van andere ambachten, hetzij voor het vervoer (cfr. IX C), hetzij voor de voorbereiding van de grondstoffen (cfr. IX A), hetzij voor alaan en verpakking (cfr. IX B).

Daar het bier zulk een essentiële plaats in het voedselpakket van de gewone volk innam hield de Magistraat, in functie van de handhaving van de openbare orde, zeer streng de hand aan bierprijs en -kwaliteit (cfr. XI 1 en XI 2 C).

Een andere reeks van problemen was zuiver aan het ambacht eigen en aan zijn werking als zodanig (cfr. I, VI, VII en XVI). Tenslotte bracht de aard van de gebruikte hoofdgrondstof met zich dat de brouwers samen met de bakkers en beenhouwers een zekere controle op dit ingrediënt uitoefenden (cfr. X).

Uiteindelijk weze aangestipt dat, waar het registers betreft, naast het nieuwe inventarisnummer ook het oude uit dl. VIII van V. HERMANS vermeld werd.

Data van voor de Gregoriaanse kalenderhervorming werden in O.S. bewaard.